

Eloquentiae encomium

Auteur(s) : Melanchthon, Philippus

Présentation

Titre long Necessarias esse ad omne studiorum genus artes dicendi, Philip.

Melanchthonis declamatio

Lieu de publication Cologne

Imprimeur(s)-Libraire(s) Cervicornus, Eucharius

Date 1523

Les folios

En passant la souris sur une vignette, le titre de l'image apparaît.

48 Fichier(s)

Les mots clés

[Éloge](#), [Rhétorique](#)

Les relations du document

Collection Recueils de déclamations humanistes

[Liber Selectarum Declamationum Philippi Melanthonis](#) a pour partie ce document

Citer cette page

Melanchthon, Philippus, Eloquentiae encomium, 1523

Blandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Consulté le 08/08/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Antibarbari/items/show/51>

Précisions sur l'exemplaire

LangueLatin

SourceBibliothèque de l'Université et de l'État fédéré de Saxe-Anhalt, Ib 3646 a (3)
Formatin-8

Localisation du documentHalle (Saale), Bibliothèque de l'Université et de l'État
fédéré de Saxe-Anhalt

Informations complémentaires

USTC[676911](#)

ContributeurPerona, Blandine (édition scientifique)

ÉditeurBlandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Droits

- Fiche : Blandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Texte : Domaine public

Source de la numérisation[Share_Digit](#)

Éléments d'analyse

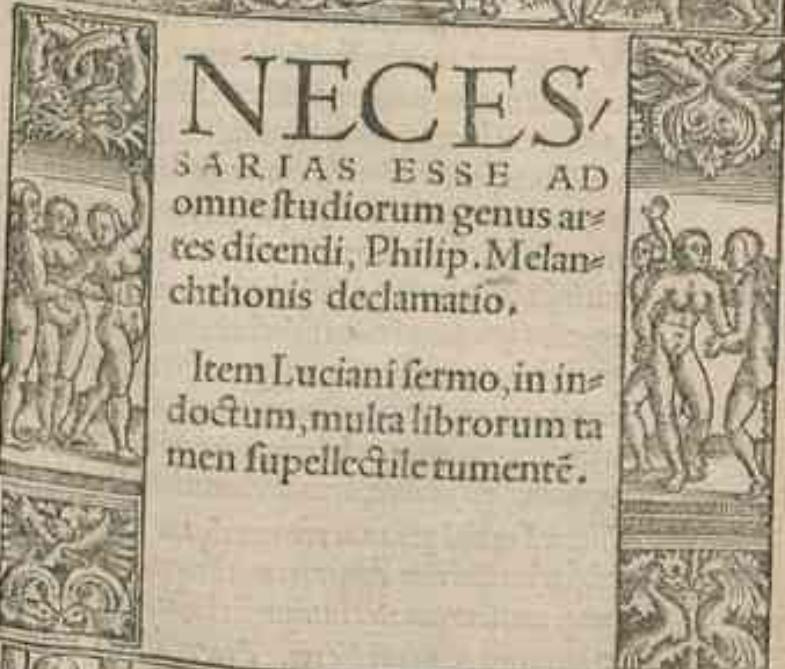
Analyse

- Cette déclamation est suivie du dialogue satirique de Lucien de Samosate écrit contre un ignorant abondamment pourvu en livres.
- Sur cette déclamation très importante dans l'œuvre de Melanchthon, voir l'article de Kees Meerhoff, "L'éloge de l'éloquence (1523) par Philippe Melanchthon : une leçon par l'exemple" à paraître en 2024 dans le numéro d'*Exercices de rhétorique* consacré à la déclamation.

Mots-clés

- Éloge
- Rhétorique

Notice créée par [Blandine Perona](#) Notice créée le 13/11/2023 Dernière modification le 13/03/2024

NECES- SARIAS ESSE AD omne studiorum genus ar- tes dicendi, Philip. Melan- chthonis declamatio.

Item Luciani sermo, in in-
doctum, multa librorum ta-
men supellecstile tumentē.

Simoni Grynto suo, Philippus Melanchthon S.

VSU COMPERIMUS, CAME ESSERE OPTIMARUM RERUM CONDITIONEM, UT VULGO SERE FASTIDIANTUR. Nam cum literis nihil neque melius, neque pulchrius habeant humana, tamen uix paucos, diuino hanc dubie beneficio nuper restitutae, admiratione sui cepere. Etenim quod Pindarus optimam rerum aquam, et pulcherrimam possessionem aerum esse cecinit, ne ille nisi multitudinis auribus inscrivisset, rebus omnibus literas anteculisset. Neque enim quicquam est cuius uel usus latius pareat, uel dignitas harum amplitudinem superet. At ea est uulgari amentia, ut non aliud perinde contemnat, atque eleganter literaturam: eamque cum uiderem hoc potissimum tempore nostris sordere, breui declamatione laudauit instituerat equidem pro eo ac res merebatur επιδίψει copiosiorem. Sed cum immorari non liceret, in slui qua licuntur oratione revocare in uiam studiosos, quam tam sam literarum, ut græce dicam, θιαγός φοῖ, plancit accidit, ut cum amphora, iuxta poetam, instituit cepisset, currente rota urceus exierit. Verum quicquid hoc est operis, tibi mihi Simon propter incredibilem amorem tuum erga meliores disciplinas, dedicare usum est, ut uel tuo exemplo nonnullos ad literarum studium induam. Vale, Vitemberge.

1947 4. 10567

1797

DE STVDIO ARTIVM DICENDI PHILIPPI MEL. DECLAMATIO.

Vemadmodum Hesiodo do / πάθος
let, nescire mortales, quan- a simili-
tum & malua & albucum
afferre commodi rebus hu-
manis queant, tanet si uiles
herbae, ita nes quoq; non
nūc primū querimur igno-
rare adulscētes, quoniam
momenti habeant ad solidam eruditionem parandam
dicendi artes, que in speciem nihil proficiuntur eiusmo-
di cui uulgus aplaudat, ceterum utilitate facile res
humanas omnes uicerint. Neq; enim usquam quicquā
est in tota rerum uniuersitate, unde ad mortales am-
pliora commoda, quam ex hoc artium genere redeat.
Sed cum earum pretium iuuentus ignoret, sit ut pleris
q; sordeant, minimeq; digne iudicentur, quibus discen-
dis operam nauent. Praeclarū est philosophum dici, ma-
gnificū iuri consilium audire, theologico nomine ni-
bil hoc tempore ad uulgas plausibilius est: dicendi arti-
um, tanquam dilegari solum, nulla ratio habetur.

A ij Propri-

ELOQUENTIAE

propter eas sum est hoc loco ostendere, quae res maxime nobis carum studium commendare debeant. Atq; hic mihi uel Pericleam uim optarim, dum sultam iuentutem in uiam reuocare contendo, quae elegantiori rem literaturam partim errore contemnit, quod ad reliquias disciplinas comparandas inutilem esse censet, partim inertia fugit. Est enim & literarum, perinde atq; aliarum bonarum rerum ea natura, ut sine summo labore, nemini contingant. Notum enim illud est: Difficilia esse, quae pulchra sunt. Quanquam qui rationem subduxerit, quantulo negotio, quantum lucri faciat, qui commodorum magnitudinem ob oculos posuerit, hunc nulle res quantumvis dura, ab harum artium studio deterruerint: quas nisi cognoris, ne dici qui dem potest, quam infeliciter reliquias disciplinas trahaturus sis. Proinde & quis animis audite, quae metationes adduxerint, cur elegantiori rem literaturam rebus Argumen humanis planè necessariam esse iudicem. Primum, ne tū à diffini motu tam uocis est, qui non uideat nobis certa quadam tione. loquendi ratione opus esse, quod dilucide explicemus animalium nostrorum sensa, quacunq; de re uel publice uel priuatim agendum est. Fortasse ridiculum fuerit hic disputare, quam necessarius homini sermo sit. Nam qui literas contemnunt, neutiquam uideri uolunt homini sermonem admovere, sed orationis cultum aspernatur. Proinde quantum referat, certam loquendi rationem

B N C O M I V M

nem teneri, patetis indicabimus. Nam qui recte rem
estimare uoleat, is intelliget non ita multum interesse,
mutus si plane, an artem ad dicendum non adhibeat.
Neq; enim fieri potest, ut que sentis, sic exponas ut in-
telligi queant, nisi arte loquendi facultatem & parcs
& confirmes. V su enim competerunt prudentes uiri,
nihil esse difficilius, quam dilucide ac pspicue de re qua-
piam dicere. Primum enim nisi iam pondusq; uerbo-
rum dicendo tucare, orationē tuam qui assèqueretur au-
ditor? Nam cum usū uelut nūni, uocabula proben-
tur, receptis utendum est, que quia eloquentes homi-
nes quasi per manus posteris tradidere, obscuritate ua-
cant. Superiore seculo, cum sua sibi quisq; uerba eude-
ret, & peregrina latinis nescierentur, cuiusmodi confla-
ta est oratio, que ne ab illius quidem etatis hominibus
intelligi potuit: tantum abest, ut posteritas assèqua-
tur. Quis enim Scorum, aut huius farinæ alium scri-
ptorem hoc tempore intelligat? Deinde uix exercita-
tissimi præstiterint, nec ubi structuram orationis ac
phrasim uiolent, que si uiciata fuerit, necesse est oratio-
nem obscuriorē reddi. At hic quam multa efferrūt inu-
proprie etiā eruditī? Quoties absurdis ac inceptis me-
taphoris sermonem obscurant? Quis enim Apuleium
& huius simias ferat? Sed recte Apuleius, qui cū asti-
num repræsentaret, rudere quam loqui maluit. Postre-
mo, ut uerba phrasinq; satis noris, difficillimum tamē

A ij est.

ELOQVENTIAE

est suo quæq; loco distri^buere, alia deprimere, alia atto^blere, quedam breuiter astringere, alias euagari libe^rius, quedam dissimilare ac tegere, alia promovere, ut tanquam inter umbras lumina extent ac emineant. Est enim eloquentia omnino amplius quiddam, quam tumultuaria uerborum congeries. Verum uideo errore libi iuuentuem, que cum nesciat eloquentiae cū iam tum naturam, non arbitratur pretium aliquod opere fore, cur tam sibi maiore studio contentioneq; pareret, et laudari à nobis professoreculis putat uulgari more, quæ admodum sua unguentis solent pharmacopolæ: nec optimorum prudenti simorunq; hominum autoritate cōmonetur, qui ad illius studium una uoce adulescētes et communi classico inuitant. Misera hominum conditio, quia ut quæq; res optimæ est, ita longiss. à conspicitu nostro recepit, minimeq; agnoscitur. Nec dubitarim ego quin si oculis cerni posset eloquentiae dignitas mirabiles, ut ille dicit, amores sui excitaret. Sed cum casu iuuentus, non ratione uiuat, temerario quodam impetu ad ea delabitur, quæ uulgo maxime celebrantur. Quatre si quis est non imprudens rerum aestimator, is apud se expendat, primum nihil esse cutis usus latius patcat, quam sermonis commoda. Omnis hominū societas, ratio uitæ instituendæ publice ac priuatum, conquirendorumq; omnium quibus uitam tuerimur, deniq; commercia omnia sermone continentur.

Deinde

ENCOMIUM

Dtinde persuadeat sibi nemine apposite ac dilucide de
ulla re dicturu esse, nisi qui arte quadam, imitationeque
optimorum & magna cursu orationem ea lingua qua
publice utimur formarit. Quod ubi animaduertitur,
haud dubie nihil prius, nihil antiquius habebit discen-
dis loquendi artibus. Siue enim consilio alijs iustiadi sunt,
siue docendi, siue tuendum est dogma aliquod, siue de
iure, ex quo ac bono differendum est, nihilo plus efficias
quam in scenis mutae persone solent, nisi arte elabo-
ratam orationem attuleris, que res obscuras tan-
quam in lumine collocet. Non ignoro esse, qui elegan Occupatio
nem à recte loquendi ratione separant, nec refer-
re putant, modo rem indicent qualicunque oratio-
ne utantur. Qui si rem proprius inspexissent, neuti-
quam ascititum & superuacancum ab eloquentiae
professoribus fucum requiri iudicarent. ipsa orati-
onis puritas, naturaq; facies elegantia est, quam nisi
tucare, non modo non uenire aut inquitate, sed im-
propriæ, obscure, ac inepte dixeris. Et quemadmo-
dum in fungendis corporibus et demum elegantia est,
ubi iusta proportione membra omnia inter se conser-
tiunt: siquid secus facias, monstrosum erit. Ita cum
germanam orationis speciem noua compositione
deformaueris, monstruosam planè ac ineptam facies.
Picus in epistola qua barbaris philosophiae scriptori-
bus patrocinatur, iudicet, credo i & d' o g w arguendo, et
A iij elegan

ELOQVENTIAE

001.05.15
elegantiam à recte dicendi ratione separat, & explicari res qualicunq; oratione posse censet. Huic equidem nihil succèso, qui barbariem non magis ex animi sententiæ tuctur, quam febrim Fauorinus laudabat. Hoc miror, eſe quibus tam fruole argutie ſerio perſuaderint, nihil reſerre quomodo loquamur. An uero recte corpus imitabitur pictor, ſi nulla ratione penicillum regat, ſi temere feratur manus, nec ducantur arte liberas! Ad eum modum nec animi tui ſententiam alijs oculos poſueris, ni proprijs & illufribus uerbis apta uocum compositione, iusto ſententiarum ordine utare. Nam perinde atq; corpora coloribus, animi ſententia oratione repræſentamus. Quare neceſſe eſt dicēdo certam aliquam imaginem arte concipi, que diſcernat inter ſe tanquam ueltus ſententiarum. Flagitium eſt, ſi quis uice ignaro, deuiam ſemitam monſtrete. At qui recte dicendi cura uacant, quoties lectorēm à uia abducunt? quoties unius uerbi abuſu ludificantur? Non ſe mel ipoſuere in philosophia, in ſacris literis ſolocedim noſtris interpretibus. Quis enim oīm Pauli ſententia in Corinthijs affecutus eſt: ubi Grilli iſti elegantiæ contēptores, uerterūt: Ex multis facierum personis &c. Que Auguſtinum tempeſtas auſfert, quo minus proponit teneat in enarrando eo quod eſt apud Iohannem τὴν ἀγκειὴν οὐ γέλη Λαζάρῳ Βαριπ? Hoc genus extenſi immensa paſſim, ubi mediocriter etiam cruditos barbarifmit.

ENCOMIUM

barismi se fellerunt. Adeo non quis orationis genero lectori satis feceris, sed cura studioq; paranda facultas est, qua animi tui sententiam perspicue aliorum oculis subiecere possis, omniaq; commode que res poscit, eloqui, id est enim eleganter dicere. Quin igitur celeborum propinamus ijs, qui uenustate orationis fastidunt, adeo a communi hominum sensu alienis, ut ne quidem quid loqui sit intelligent. Peperit elegantiam necessitas, quod & barbara omnia incerta sunt: & que orationis ornamenti illustrata sunt, clarius percipiuntur. Nam in hunc usum adhiberi schemata Fabius scripsit, neq; unquam ueram speciem ab utilitate recte dividit sentit. In sacris libris, ut interim profanos omittam, quid queso desiderac rhetororum schematum? At his opinor non usuri erat prophetæ, si nihil ad rem facere iudicasset. Videtis qua ratione uobis eloquentiae studia commendem, quod nec exponere que uolumus ipsi nec que a maioribus recte scripta extant, intelligere possumus, nisi certam dicendi normam perdiscerimus. Evidet non video quomodo alijs hominum uice futuri sint, qui nec que sentiunt, explicare, nec quod recte dicitur assequi queunt. Quare ut nulla sit eloquentie dignitas, nulla gratia, tamen ea uis est, ut non igni, non aere, ut aiunt, non aqua pluribus in locis uitamur. Quomodo enim consistant res humanae, si legum sacrarum & profanarum patrocinium eloquen-

A V tia

ELOQVENTIAE

tit deserat, si nec publicis, nec priuatis consilijs oratio,
que intelligi possit, adhibeatur: si res gestae nullis lite-
ris ad posteros transmitti queant. Ecquod uestigium
humanius itis in tali re publica reliquum fuerit? Porro
ab hac quoniam distabat etas superior? cum sacro-
rum librorum sermonem propè nemo iam intellige-
ret, quotidieç; stultorum sophistarum arbitrio figeren-
tur ac refrigerentur sacræ leges: Res gestæ illorum
temporum æternis obruitæ tenebris iacent, nemo eni-
erat qui eis literarum lumen adhibere posset. Discipli-
ne omnes dicendi genere sic obscuratæ sunt, ut ne do-
ctores quidem ipsi, quid profiterentur satis compren-
haberent. Digladiabantur inter se de figuris sermonis
philosophi, tanquam in tenebris Andabatæ, nec quis-
quam à domesticis suis plane intelligebatur. Recte ille
ανάχρονη παραδιάνυσσος τολοτίστης αδινβάτ-
ος, πρὸς τούτοις. At isti domi sue τολοτίστης
suamq; singulæ dilectione mira libertate communiscebā-
tur. Iures eis uoluptati fuisse, non aliter atq; Heracli-
to illi ceteris mortalibus tenebræ offundere: iam cum
minime obscurum sit, quanti nobis eloquentiae cōtem-
pius constiterit, cur barbariem non abominamur tan-
quam nocentissimam pestem? cur nō magno consensu ē
scholis exhibamus? cur ipsi nobis tantisper inuidemus
eloquentiam, qua nihil melius, nihil amplius in terris hic
sol uidit? Hacenus docimus, quæ cogat necessitas
certam

ENCOMIUM

certum dicendi rationem sicuti actueri, que si quem
parum mouet, ei uero multo iustius asini auriculas dij-
ciderint, q̄ Midæ. Accedit hoc non contemendus
studiorum eloquentiae fructus, q̄ earum artuum usu, qui
bus eloquentia continetur, excitantur, erudiunturq;
ingenio, ut res humanas omnes prudentius dispiant,
m̄q; proprius umbra & corpus affectatur, quam eloquen-
tiam comitatur prudentia. De rebus humanis adhuc
loquor, de sacris postea. Videbant inter se maiores no-
stri hæc duo, bene dicendi scientiam, & animi iudicium,
natura coherere: quare & non inepti quidam oratio-
nem esse dixerunt, explicat am animi rationem. Et Ho-
merus poeta iisdem eloquentiam ac prudentiam tribu-
it. Mitto iam alios. Vlyssi cuius orationem hyberni in ui-
bus cōparat, utrumq; uno uersiculo scribit, cū inquit:
woi δι ζην μορφή ζπέ ερ, ζη φρίνες ζοδλαί. Nec tempore mihi quo minus recenseam & latine ab
erudito quodam expreſsum: Mente uales, iuncta est
ſecundis gratia dicitis. O diuinam ſententiā, multoq;
dignorem que iuuenib⁹ pectoribus ſolicite inſera-
tur, quam delphica aliquot ſeita. Quid enim ſpeculabat
aliud optimus ſenex, q̄ ſic inter ſe copulatas eſſe prude-
tiā ac eloquentiā, ut diuellī nulli rōne poſſimt. Atq; uti
nā ſibi oēs aduelfctes hunc uerſiculū, propositū putent,
quorsum tanq; ad ſcopū oīa ſtudia ſua rōnesq; dirigāt,
Euitantiq; ſibi oēm operā, curām, induſtriā, cogitatio-
nem,

Argumen
tū a fructu

O-vo.

ELOQVENTIAS

nem, mentem deniq; omnem in his artibus parandis figendam esse: quarum Homerus haud dubie ob eā causam mentionem fecit, quod uideri omnium rerum humarum, ut sicut, & pulcherrimas & maxime utilles uoluit. Quid in consilio suisse censem ueteribus Latinis, cur dicendi artes humanitatem appellantur: iudicabant illi nimurum harum disciplinarum studio nō ligiam tantum expoliri, sed & feritatem, barbariemq; ingeniorum corrigi. Nam cultu perinde ac pleriq; syllvestrem indolem exuunt, mansucent ingenia, circulanturq;. Due sunt autem cause, cur recte dicēdi studio animi iudicium acueratur. Prior est, q; qui ijs artibus operam dant, ad eiusmodi scriptorum exemplarēe comparent necesse est, qui in maximis rebus gerendis tractandi uersati, summatim prudentiam usū consecuti sunt: quorum commercio sit, ut nonnihil iudicij contrahant lectores, & tanquam qui in sole ambulant, colorantur. Solet enim iuuenilibus ingenij exemplarēe ali quod recte dicendi sentiendiq; proponi, unde & uerborum uim, & orationis structuram, & explicandi figurās discant. Nam & dicendi rationem, perinde ac ceteras artes imitatio adiuuet. Neq; enim uerisimile est, pingendi arti tantum ab Apelle uenustatis gratiaq; adiici posuisse, nisi fingendorum lineamentorum ratio nē multo ante ostēdissent ij, q; primū μονογόματα, deinde & κατάγραφα puxerunt. Sic & ex opiniis

ENCOMIUM

mis scriptoribus concipienda est certa quedam & di-
cendi & iudicandi ratio vñq; iñ dñe, quam sequan-
tis, quacunq; de re differendum fuerit. Proinde qui di-
sertos scriptores in manibus habent, secum expen-
dant, quid in quoniam potissimum mirari, laudare, imi-
tariq; debeat. Primi omnium sunt, ad quos cognoscen-
dos inuitatur iuuentus, poete ac historici, quos qui uo-
luptatis tantum causa, permide atque in coniuicj ci-
tharistrias, accessunt, nne illi summorum hominum
estimationem graniter ledunt. Nam & prodesse il-
li uoluere, & bonas mentes optimam potissimum dele-
ctant. Est itaq; ab illis & dicendi forma petenda, & ob-
seruandum quid de communibus rebus ferè iudicane-
rint. Sæper ridere soleo Græcorum grammaticorū uul-
gus, qui ad physiologian totum Homeri carmen rese. De Home-
runt: mireq; sibi placent, cum noua metamorphosi bel ro.
li nugatores ex Ioue æthera, ex Junone aerem faciunt,
que ne per febrim quidem unquam somniaturus erat
Homerus. Quanto satius suerat ea ostendi, que ille lec-
toribus proprio admirationi esse uoluit? proprietate
ac lucem in explicando, carminis ornamento, cum
uaria consiliu, uarios casus nitro ordine recenset, cum
aptas occasiones nouis euentibus accommodat, qua-
ta decori seruandi cura, quanta sit item uerborum ac fi-
gararum copia uarietasq; ijs locis, in quibus detineri
lectorem uolebat. Vides quam minime frigida sit aut
iciuns

poeta & h.
storie.

ELOQVENTIAE

ieunia seditionis descriptio, in secundo Iliados. Nam et
mores eius occasionem, & ipsum uulgis uorem &
seditiones quorundam conciones, qui multitudinē frigidā
(quod aiunt) suffundebant, & Thersite mores, mo-
rumq; argumentum formam, duas item grāuissimās
eorum orationes qui multitudinis animos sedabant,
in quibus uelutior est Ulysses, lenior Nestor, bo-
ne deus, quam perspicue, quam grauiter tractat: nec
reclū dīcēdi archetypum facile usquam reperiās hoc lo-
co absolatiōrem: cuius elegātiam uirtutesq; omnes is-
demū propius cernet, qui imitari & exprimere si-
lo conabitur. Causa enim putes Homerū temere à M.
Cicerone planè oratorem uocari, aut inconsulte scri-
psisse Fabium, excellere hunc poētam oratorijs omni-
bus uirtutibus. Iam que scena res humanas uerius re-
präsentavit, quam Homeri carmen: ut fieri nequeat,
quoniam obiter & rerum admiratione tanguntur, cum di-
ctionem consideramus. Offerunt sese ultro spectanda
morum exempla, principū uulgāq; affectus, uaria re-
rum gestarum consilia, quibus nisi cruditi animos Ar-
cesilaus sensisset, nunquam amasium suum Homerū no-
casset. Mihi quidem omnium quae hominū ingenia pe-
perere, nullum prudentius Homericō scriptum extare
videtur. Nec dubitarim affirmare, quod Horatius cen-
suit, Homerū quid rectum, quid utile sit, melius Chry-
sippo & Cratore docere. Queso qui potuit regū te-
mīculas

Homeri exi-
mia commu-
natio.

ENCOMIUM

meritas festinius notari, quam cum fngit somnio com-
motum Agamemnonem, uniuersum exercitum Græ-
cum in discrimen adducere. Constat enim quam ob fri-
volas causas non unquam omnia misseant principes.

Quid in Achillis clypeo nomine rerum clementia & clavis siderum no-
rissimis sidera, præterea horum positus etiam ac mea-
menelatus graphice descripsit, unde postea & philosophi dime-
ra apud tiendi cæli rationem accipere. Nam & codice loco cir- Homerū
cum sagi Arctos, inquit, nec unquam occidere, & è re-
gione illi oppositum esse Orionem, quia sententia bonam
astronomie partem complexus est. Quid quod ibidem
& pacis commoda & belli erumnas inter se confert,
cum duas urbes, alteram pice florentem, alteram bel-
lo uastatā defingit? quo magis inuisum, opinor, bellū
rem pernicioſissimam, optimo euīq; faceret. In pacata
urbe nuptijs locus est, excentur iudicia, aguntur cau-
ſe, admirationi sunt oratores. In altera ingulantur li-
beri, silent leges, mutum est forum, postremo misera-
da est omnium ciuilium rerum uasitas. Quid cedō po-
tuit!—oc commento excogitari prudentius! Necq; enim
plures Homerilocos hic attingere uisum est. Tantum
hos indicauit, ut studiosis adolescentibus fidem facere,
bonorum scriptoriū cognitione non ostendit ac lingua,
sed peccati etiam formari. Id opinor in consilio quoniam
Græcis fuit, cur Homerum familiarissime
notum esse suis hominibus uoluerint. Solon enim
& Pisī-

ELOQVENTIAE

¶ Pisistratus lege constituerunt, ut illius carmen ordine digereretur. Nam auro illo seculo adhuc suarum partium principes essentiebat, prestare, ne quod uti lescriptum intercederet. Nunc regium nihil est nisi id est *πολιτεία*. Mox institutum est, ut à Rhapsodis seu Homericis, publice in theatris decantaretur Homeri cum poema, ut diuino carmine iuueni aures assidue personarent, esseque semper in promptu recte dicendi iudicari. h. eandem regula. Felicissime cum Homero certauit ex latinis Vergilius: planaque pars, nisi fallor, utriusque laus, siue dictio nem spectes, siue sententiuarum gravitatem, debetur. Quid Tragici, quidam multis exemplis tyrannorum mores et facta proposuere? Quid comoediā nisi priuata uitae speculum? In uniuersum quid praestare studio-sis poetica possit, indicauit Fabius. Ego figurarum copiam praecepue nostrae orationi suppeditare video, usi-riet atque rerum animos tum crudire, tum delectare.

De histoi-
ria

Historia iudicium formari, dicendiisque facultatem au-geri Demosthenes censuit, cum Thucydidem adeo familiarem sibi fecit, ut oclites etiam descripscerit. Amauit et Xenophonem Cicero. Et cum uniuersa historia πολιτεία quaedam sit, varias constituendarum rerum publicarum formas adumbrat. Nam ut hic nihil aliud dicam, quid admirabilius est τη πολιτείᾳ collatione apud Herodot. ubi Persarū satrapæ alij οὐαρεχίων, alij ολυγοφέλων, alij μονορεχίων probant. Quo lo-

comi

ENCOMIUM

eo uides grauiissimum scriptorem morbos omnes, uitiaq; ciuitatum uelut in tabula depinxisse. Verum ne-mo tam imprudens est, qui non loco consilio animaduer-terit conscriptas esse historias, ut omnium humanorū officiorū exempla tanquam in illustri posita loco cer-nerentur. Quae si nihil ad erudiendos excitādosq; mor-taliam animos conducunt, quid fuit, cur Scipio senserit se clarorum virorum imitantes intuentem, ad uirtutē accendi? Oratores cum respublicas administrarint et in iudiciis versati, de iure, & quo ac bono tam multa dis-scruerint, consentaneum est pleraq; utiliter monere. Quis enim philosophiae moralis locus est quem non at-tigerint Demosthenes ac Cicero, optimā πολιτείω, nemo philosophorum sic δέσμονται, ac illi in aliis onibus suis, cū in improbos ac seditiones ciues, tanquā ferrum, filum stringunt, cum aduersus hostilem uim respublicas consilio muniant. Quid de pace populari-us ucriusq; excogitari potuit, quam quod in ea oratio ne qua legem Agrariam dissuaderet, Cicero dixit. Quid ciuilis ea legum prædicatione, quam ex Demostheni-ca oratione κατὰ οργίσοντος iurisconsulti in suis commentarios transluleret. Sed quorsum atinet hic prolixius scriptorum ἔγγρωμα texere! Quin ipsi periculum facite, quid ex classiciis quisq; præster, quan-ta perspicuitate gratiaq; omnia explicet, quam prudē-ter omnia colligat que ad institutum pertinent. Nisi

B enim

INNOTES.

ELOQVENTIAE

Exercitū
stili

enim ad horum imitationem te componas, prorsus de-
speranda est recte dicendi iudicandiq; facultas. Su-
perest, ut indicemus & alteram causam, cur eloquentie
studijs iudicium acui statuerimus. Id uero fit, quod
bene dicēdi cura per se se uegetiorem animum reddit,
ut quid in quaq; re maxime conueniat, aut prospicit, rectius
perspiciat. Nam ut corporum robur exercitio con-
firmari uideamus, ita fieri nequit quin hebescant eorū
animi, qui nullo ingenioso labore excitātur. Nemini du-
biū est quin multum conducat bonorum scriptorum
lectio. Verum nisi ad illam scribendi dicendiq; consue-
tudo accesserit, neq; perspicere satis acute poteris illo-
rum sententias ac uirtutes, neq; animo certam iudicā-
di commentandiq; regulam concipere. Propterea ad
comparandam tum loquendi tum iudicandi facultatē,
nihil perinde necessarium est atq; stili exercitū. Quid
enī aliud uolebat Afranius cum fingeret usū patre
sapientiam prognatam esse, quam assiduo dicendi com-
mentandiq; studio animum experges fieri ac erudiri. Re-
liquit in eam sententiam, dignam memoriā posteritatis
uocē Anaxago. τλὺ χεῖγα, σοφίας οὐρανὸν,
quod uidebat artes omnes usū comparari, otioq; inge-
nia ferē steriles cere. Nam ut mechanicas artes experi-
undo discimus: neq; quisquam tam demens est, qui se mox
Apellen fore confidat, ubi penicillum primum in ma-
nus acceperit, ita multo usū assuefiendamens est, ut
se

ENCOMIUM

se sc̄crius in omnia intendat. Itaq; tantum stilo tribuit
M. Cicero, ut optimum & prestantissimum dicendi
effectorem ac magistrum esse scripsit, solituq; sit
per otium, aliis ē græcis latina facere, aliis nouacudere,
aliis declamare, qua industria & ingenij uim ac ui-
gorem tuebatur & locupletabat facundiam. Sic enim
de se ipso in Bruto, nequid temere comminisci uidear:
Nos autem non desistebamus, cum omni genere exerci-
tationis, tum maxime stilo, nostrū illud quod erat, au-
gere quantumcunq; erat. Demosthenes aliquandiu me-
ditandæ orationis causa se in specum quendam abdi-
dit, seruuntq; pertinacissime fraudato genio lucubrare
solitum. Estq; Plutarchus auctor, lucernis noctu usum
esse assiduis, donec quinquagesimum annum attigit. Di-
cierunt enim usu prudentissimi homines, quam non
uulgaris artificis sit, dilucide apteq; dicere. At ex no- Obiurgo
stris iuuuenibus quotusquisq; uel perpetuo decennio tio.
unum aliquem uer siculum scribere instituit: plerique
compendiariam uiam ad consequendam eruditionem
esse cōsent, si quam plurima audierint aut legerint. Ita
q; alij totos dies sursum ac deorsum currunt, scholas
omnes perreptant, præceptores passim audiunt, mirā-
turq; non intelleclos, dictata excipiunt, uncialibus lite-
ris elenchos cōmentariorum notant, minio illustrant.
In pretio sunt interpres, qui quam plurima dictando
tempus extrahunt, nec quisquam semuisse præceptorē
B ij emerit

ELOQVENTIAE

emerit, qui ab hac consuetudine uel transuersum ungues discesserit. Rursum alij domo nusquam pede proferunt, librisq; se tanquam pistrino cuidam addicunt, chartas uoluunt ac reuoluunt, beatos se putat ubi quotidie magnum numerū chartarum percurrerint. An non utriq; miseri uidentur, cum tanto labore, tantaq; ualitudinis iactura desipere tantum discant. Primum enim nisi stilo excitetur animus, per se hebes sit, deinde cum immodica se uel auscultatione, uel lectione obtutuerit, ingeniorum aciem, si qua contigit, obtundunt. Iam et iudicij inopia fit, ut ferre pessimis queq; cupidissime audiant ac legint, ne no multa puagentur. Quos si quis eeu domum reuocatos interroget, quid hac descendit ratione sequantur, quis finis, que meta animo proposita sit, intelliget non aliter ac mente captos, quid agant nescire. Nec enim uel sententias uel sermonē scriptorem obseruant, cum imitandi cura uacent. Tantum oculis auribusq; negotiū faciunt, animus interim Epimenideum quendam somnum dormit: et cum nullum certum exemplar exprimere studeant, fit ut et dicendi et indicandi ratio deprauetur. Gratulatur sibi Demosthenes apud Athenicēs dicturus, quod ipsi per se que optima sint cernant. At nos stili exercitū prædictius his qui nunquam periculum rei fecerunt, nec commodorum quae secum hæc exercitatio affert, uim amplitudinemq; uel per transennam uiderunt, quo ma-

gis

ENCOMIVM

gis metuo, ne parum fidei habeat oratio nostra, cum
stilo tantum tribuimus. Verum si quis est non planè ini-
quus Musis, is apud se expendat quæ ueteribus docen-
di, descendic; ratio fuerit, qua disciplinæ omnes non tan-
tum illustratæ, sed etiam auctæ sunt. Pauci in ludis lite-
rarijs autores, sed hi optimi proponebantur quos imi-
taretur iuuentus. Et quem admodum de re rustica præ-
ceptum est, ne maior fundus sit quam qui coli probe pos-
sit. Ait enim Vergilius: Laudato ingenia rura, Exi-
guam colito. Sic illi cum uiderent nec perdisce, nec ex-
primi posse multos feliciter, turbacq; scriptorum con-
fundit potius, quam crudiri uuenilia ingenia, paucio-
res admittebant quos sibi studiosi quam familiarissi-
mos facerent. Declamabatur item assiduo, scribebant
alij uersus, alij solutam orationem. Et quia inter se be-
ne dicendi studio certabant, cura sollicitudoq; iudicij
acuebat. Quo insituto cum nullum iucundius erat spe-
claculum, tum nihil priuatim aut publice utilius fie-
ri potuit. Nam ex huiusmodi ludis prodiere clarissimi
superioribus seculis homines, Græci ac Latini, plerique
etiam Christiani, quos si unitari studerent nostri, bone
deus, quanto res humanae magis florarent, & sacrae li-
teræ felicius tractarentur.

Porro cum ueteres tantum operæ in excercendo
stile posuerint, cum nec eruditio, nec eloquentia medio
cris circa hoc studium parari queat: Cum intelligi non
B ij possint

ELOQVENTIAE

posint quae ab alijs prudenter scripta sunt, nisi ipsi stili
usu ingenia excitemus. Sinite queso à uobis impetrari
ut stilo nonnumquam uestrae uires experiamini. Rem
postulo nō perinde difficultem atq; salutarem, neq; enim
aliunde studijs uestris amplior accessio siet. Ludes au-
tem & uerseculos & solutam orationē: uideo enim pu-
tidiuscule dicere, quotquot poetice non attigerūt, pla-
neq; humi repere, nec uerborum pondus aut ullam si-
gurarum uim tenere. Iam cum asperas confragosasq;
compositiones multo sit facillimum in uerbis depre-
hendere, fit ut qui carmen condunt, de solute orationis
numeris rectius iudicent. Et haud scio an de literis o-
mnibus actum sit, ubi poetice fastidiri cœperit. Fit enim
ut ornatus splendorq; uerborum nullo in pretio sit, mi-
nore cura scribatur, oscitantius legantur omnia, rerū
inquierendarum studium frigat. Quare & Romanis
temporibus poeticæ contemptum incredibilis inscitia
rerum omnium, insaniaq; secuta est. Et nuper adeo cū
nostrī homines uerseculos facere cœpissent, cū literis me-
lioribus in gratiam rediere. Nec uideo ego conseruari
posse quicquid illud est elegancie, quod hoc seculo reflo-
ruit, nisi exercendo stilo carmen iuuentus meditetur.
Sensu & M. Cicero facundiam uerbis scribendis ali-
camq; ob causam & sepe scripsisse carmen, & poeta-
rum perstudiosum suisse constat. Videl posteritas plera-
q; eius epigrammata, extantq; hodie loci aliquot illu-
strium

ENCOMIVM

strium poetarum ab ipso latiniis uersibus luculentiss.
expositi. Plinius orator editis etiam poematis testatur
hoc studio dicendi uim adiuuari. Proinde qui discendo bo-
nashor as bene collocare uolent, ueterum exemplū imi-
tentur: stiloq; ut Quintilianus ait, fideli & facūdiam
parent, & iudicium acuant. Vehementer enim fallun-
tur, siquid sine hac exercitatione promoturos se in lite
ris sperant. Mare uitē citius ferat, quām eruditioñē
aut dicendi facultatem consequatur is, qui tanq; man-
dragora sopitus, nunquam incalescit ut ingenium com-
mentando expergescat. Exposui quæ me rationes ad
artium dicendi studium inuitent, nempe quod & certa
dicendi ratio obseruanda sit, & harum artium usu stu-
diosis nonnihil iudicij accedat. Quæ si quis ad se nihil p-
tinere sentit, is hand dubie ab omni humanitate longif-
sime abest. Contra boni ubi commodorum uim, quæ
ad nos à sermone redeunt, contemplati fuerint, anim-
aduerterintq; & certa ratione dicendi opus esse, &
his artibus ingenia cultiora reddi, uelis, ut aiunt, ac re-
mis ad hæc studia properabunt. Verum sunt non pa-
rum multi præsertim hoc tempore, qui bonorum cur-
sum morantur, hi ad theologicarum literarum tracta-
tionem negant dicendi artium scientiam cōducere: cœ-
pitq; hic error ceu contagione quadā late uagatus, plu-
rimos, qui ne non ualde theologicari uideantur, huma-
nores disciplinas omnes contemnunt. Ego uero serio il-

B iij los

E'LOQVENTIAE

los theologicari optarim, eaq; prestare qua Christia-
nam mentem decent. Nunc video theologicum nomen
ignauiae tantum prætexi, cæterum nihil minus esse
quoniam quod proficiuntur. Nam dum piget elegantiam
discere, seq; difficillimis scriptoribus euoluendis, exer-
cendoq; stilo macerare, neque enim ullarum litera-
rum cognitio sine acri studio contingit. Si quando do-
minus bene poti redire, conciunculam aliquam legunt:
inde ubi decerpserint que ad stomachum faciunt, pas-
sim in conuiuijs, nam ibi potissimum sapient, decla-
mant: Et quia vulgus applaudit, iam uero sibi tan-
tum non absolute Theologi uidentur, cum de grauissi-
mis rebus obsceni homines, impuro ore, nulla religio-
ne disputent. Et cum uertet Paulus καπνλειψη λογού
dei, nemo impudentius cauponatur uerbū dei, quam
hi qui cum nec moribus, nec cruditione bonis se pro-
bare possint, vulgi suorem, impia sacrarum literarū
tractatione emerentur. Quid multa, uideas eos asper-
nar literas nostras, quibus res bone honestaeq; oēs,
quibus pietas, quibus mores publici, immo quibus Chri-
stus ipse fabula est. In quos si bene constitutam ha-
beremus rem publicam, non nos oratione, sed ui ma-
gistratus animi eduerteret. Quam enim crucem non
merentur hi qui ut præterea nihil peccant, exemplo
suo inuentum à literis auocant. Que nisi discantur,
posterioratē sumus habitui nihilo saniorem superio-
ribus.

ENCOMIUM

ribus seculis, cum literarum imperitia res omnes hu-
manas ac diuinias labefactasset. Quin igitur sic cogita-
mus, olim cum grauissime succenseret ecclesie deus,
treptas esse literas, secuta est et sacrarum inscitia.
Nam cum nostris uerbis loqui deus uoluerit, de sermo-
ne diuino in epte iudicauerint imperiti artium dicen-
di. Porro que illis temporibus cœcitas mentes homi-
nū tenebat? Christum quotu[m] quisq[ue] norat? Imo char-
te iam obsoleuerant, quibus continebantur sacra. Ar-
ticulos Parrhisijs condeabant, quos interim mundus tan-
quam diuinas leges adorabat: pium nihil erat nisi q[uod] il-
li somniaffent. Et belli homines, cum literas nullas tene-
rent unde sapere disserent, fatuam illum sophisticen pe-
pererunt, coeperuntq[ue] rixari de commentitijs uerbo-
rum compositionibus, ne nō rhetoricearentur, quid in-
tersit inter h[oc]: Papam uidi, et uidi papam. Extatq[ue]
bodie articulus Parrhisiens. Ego curru, male latime di-
ci, hereticum esse quisquis dissenserit. Satis uidetur ul-
te contumeliam literæ neglectæ? Quis enim credat ce-
rebrum suisse talium nugarum autoribus? H[oc] uero ca-
lamitas magna ex parte literarū inscitiae imputanda
est, nō enim patebat sacra tanq[ue] interclusa uirgultis ac
frödibus, unde metis recte eruditæ rō petretur, ne-
gligebantur et discreti scriptores q[uod] moneret humana.
Quāto tolerabilius fuerat pesilitate aut amionæ cari-
tate plœcti eccliam q[uod] tanta amicitia? Planecq[ue] mibi persua-

B V deo, et

ELOQVENTIAE

tum esse diuine irae exemplum, si quando mundo literae eripiuntur. Nam reliquis poenis p[ro]ij quoq[ue] non raro multatatur. At literarum inscitiam publica comitatur impietas. Nuper uero cum respicere afflictos iterū cœ pisset optimus pater, e[st]etq[ue] redditurus nobis euangeliū, pro sua liberalitate et literas restituit, quibus euangelij tractatio adiuuaretur. Nec magis nouum uideri debet donum linguarum apostolis collatum, quam q[uod] ha[bit]at tanto squalore recepte, ex tenebris plus quam tartareis in lucem reuocatae sunt. Nec in obscuro est, bonis quibusdam uiris auxilio suis literarum scientiam, in theologia restituenda. Primum itaq[ue] ingratitudo fuerit, cœleste donum aspernari, deinde cum beneficio literarum restituta sim sacra, impi simus si nullam harū rationē hebeamus, sine quibus stare res theologica nō potest. Et ut paucis exponam, quid iudicem ad sacrarū literarum tractationem conferre linguarum scientiā, non sum in eo errore, ut humani ingenij industria sacra penetrari statuā. Sunt in sacris que nisi monstrante deo nemo unquam cernat: nec innoscit nobis Christus, nisi doceat spiritus sanctus. Sic enim Christus ipse inquit, à spiritu se dōgadivit. Verum præter prophetiam, uis uerborum cognoscenda est, in quibus tanquam in sacrario quodam, diuina mysteria recondita sunt. Quid enim si non intellecta uerba magico more pronunties, nomine surdo fabulam? At de sermoni indicare

ENCOMIUM

carc nemo recte poterit, nisi qui recte dicendi rationē perdidicerit. Quid enim magis proclive est, quam uerbo aliquo aut schemate falli. Nuper quidam ex Magistris nostris cum enarraret ea quae de Melchizedec in Genesi prodita sunt, Rex Salem panem ac uinum obtulit, non animaduertens, Salem loci nomen esse, multa de condimentiis ac natura differuit. Imposuit enim bono uiro uocum affinitas. Nam oscitantius omnia legunt qui ingenuum dicendi artibus non exercuere. Deceperunt & eruditos figure, adeo nulla exercitatio dicensi ac scribendi satis cautos facit. interrogabat me pridem doctus quispiam homo, ec quid sibi uellet Paulus cum inquit in epistola ad Timotheum: Saluator mulier per filiorum generationem, si in fide permanserint, (nā Graci plurali numero uerbum extulere) Ego cum non haberem quod apte responderi uideretur, commentarii consulo. Ecce uobis Chrysostomum quam belle nutritur cum uerbū αγίωστος ad sobolem refert. Quod quam non conueniat sententie Pauline, facile est iudicar. Nec uidet senex ille Symhefin esse grammaticam, cum uniuersum sexum plurali uerbo complectitur. Similia horum exempla non rara suppeditabit quotidiani scriptorum usus. Postremo quam aliam ob causam Sophistae sacris libris ablegatis, nouum theologicum genus reperere, quam quod illorum sermonem & differendi rationem non assequuntur? Quorum exemplum si quem

Saluator mulier per liberos genitivum.

ELOQVENTIAE

quem à barbarie non deterret, is fustuário non oratio-
ne castigandus est: nam si perrexerit iuuentus bonas li-
teras contemnere, haud dubie futurum est, optimis ne-
glectis, ut rursus sacræ boneq; res omnes pessum eāt.
Fallitur enim quisquis uerbis tantum, non etiam men-
te barbaros suisse Theologos istos censem. Iam si
quando ecclesiasticum dogma tuendum fuerit. Quid
queso præstabit is qui quid sentiat explicare non po-
test. An confusaneam aliquam ac Stoicam orationem
afferet, in qua de uerborum interpunctione rixetur.
Ab hoc, auditor cum expectaret perspicuum sacri do-
gmati tractationem, perinde ac hians coruus disce-
det, diu frustra molestis distinctionibus fatigatus. Itaq;
quos pietatis tener studium, iij uel Christo uel publicæ
necessitatæ ecclæsie, hoc præstent officij ut recte loqui di-
scant. Vocat huc etiam Paulus cum in Corinthijs lin-
guarum studium probat, cuius autoritas merito apud
uos ualere debet, quibus in ore tam multus est. Indic
ui paucis quid ad literarum profanarum ac sacrarum
tractationem conduceat recte dicendi scientia. Nunc ue-
strum est cum elegantiore literatura in gratiam redi-
re, eamq; cupide amplecti. Video plerosq; intempesti-
ue properare ad grauiores, ut uocant, disciplinas, quos
dam ad iura discenda, ad medicinam spes questus ra-
pit, alij ad theologiam contendunt, pruisquam robur
aliquid fecerint in studio artium dicendi. Qui si suo
queq;

ENCOMIVM

Quæq; ordine aggredentur, bone deus, quanto rem
felicius gerent. Nunc male tentato compendio ipse
se se morantur.

Fuit apud nos Morio quispiam, qui in heri culinā
ex more ligna ferebat. Is solitus est ex infima stirue
earuellere quæ moueris sine magno negotio non pote-
rant. Interrogatusq; cur id fieret, respondit se diffi-
cillimam laboris partem primum conjecturum, sum-
ma illa facilius moueri, nec uidit quantum referret, sin-
gula ordine tollere. Huius mibi persimiles uidentur,
qui fastiditis his artibus ad sublimia prouolant. Nam
augetur discendi labor, & inmodicus omnia tra-
nuntur, cum nondum sint perpoliti primis rudimen-
tis. Deum immortalem, quam infeliciter cessit maiori-
bus nostris hac præcipitania. Nullum genus artium
superioribus seculis non secede conspurcatum est ab
his, qui cum elegantiores literas nō attigissent, in opri-
mas quasq; & grauiissimas disciplinas tanquam in-
rosas porci irruerunt. Thologia studiis & impijs
questionibus proflus obruta est. Qui philosophi-
am professi sunt, ne nomen quidem artis satis intellege-
runt. De iure, & quo ac bono fieri non potuit, ut quicq;
sani cōminiscerentur bi qui elegantioris literaturæ eru-
des erant, & ipsum discipline genus ex medijs hu-
manitatis artibus deriuatū sic, & ueterum iuris cōsulta-
rum

Clas Marx

P R A E F A T I O

rum literæ plenæ sint prisœ, uer. eq; eruditioñis. Neq;
nunc ego sermonis spurciciem tantum in artium pro-
fessoribus accuso, sed imprudentiam: à quo se uitio aſſe-
rere non possunt, quorum ingenia dicendi artibus non
sunt exculta. Quare non cesso uos adhortari ad elegan-
tiæ earumq; artium studium, sine quibus disciplinæ re-
liquæ non possunt non infeliciss. tractari, quod à uobis
par est ut uel publica necessitas impetrat. Nam ubi di-
sciplinas grauiores uitiarit barbaries, periclitari solet
et hominum mores. Est enim multo ucrius hoc compa-
rari mores ex doctrina, quam quod Plato scripsit, ex
Musicorum cantibus. Dixi.

A N A S T A S I V S Q. B O N I S
I V V E N I B V S
E V Π Σ Α Τ Ι Δ Ρ ο.

Vobis in græcis latine reddendis opera
impendimus, qui nescio quo genio ad
literarum studia semper sumus atti,
neminem qui modo non iniqui sit ani-
mi, reprehēsurum arbitror. Sed quod
nostram etiam stultitiam vulgo perdocemus, dum edi-
mus

IN LVCIANVM.

mus quem primum foetum intra nostros parietes peperimus informem & horridum, uehementer periculum esse video, ne crimini futurum sit obnoxium. Cur enim non retinui? Cur emisi? At qui ita cogitabunt, sicut ipsi nos, ihs responsum idem uolumus: Essemiscriū opus & nimium humile, nec unquam attolli, quod autoris tantum iudicio stet, ac non etiam censoribus multo diuer sis subiectiatur. E quibus boni non certe improbabūt factū, cuius conatus pulcher est & laudabilis, sed nota bunt quædam, hæc cognita proderunt. Venia dabitur, siquid parum successit. Malos nihil moror. Ego uero non aliam rem exquisito magis adolescentum ingenia posse excitare, & altere cruditionem, quam filium. Ille uero uertendis alienis rectiss. exercetur, ubi & intra præfinitos terminos consistere, & non pro suo arbitrio fluctuare, sed uelut in autoris quem propositum habet uestris manicēt sequi oportet, quibus dum inheret, saepe dubitat, multa querit, diligenter difficit omnia, nonnunquam desperat, mox recepto animo pergit facere quod instituit, quæ omnia misifice mentem accidunt, & artem iuuane, quam nimis sero nūc ferè attingimus: ut nisi certa ratione gubernetur, & omnibus viribus urgeatur, frustra sit laboratum. Porro hunc sermonem ex omnibus Luciani scriptis delegimus, ut optimū & eruditissimum artificio non mediocri conscriptum: in quo tame si unius præsertim locus, haud dubie depravatus,

LVCIANI.

tatus, nam & spectat e antiquitatis exemplar consu-
limus, animaduersus à nobis est, qui ab incepto posse
detergere, tamen secuti animi nostri coniecturam, ma-
luimus qualiter cunq; reddere, q; hoc offensi penitus de-
sistere. Locum hoc signo annotati inuenies & Nostri
studium hac in re primum boni, boni consulite. Valete.
Vuittembergae.

LVCIANI SAMOSATEN-
sis aduersus indoctum librorum longa supellecile tu-
mentem, sermo.

Exordium

AT crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conse-
quere quod agis. Persuasum enim cum habeas
futurum, ut si omni studio optimos undiq; libros coeme-
ris, ipse quoq; inter doctos ac eruditos ponaris. Planè
tibi diuersum accidit, atq; hoc demum arguento tua
inscitia & inertia iudgo proditur. Tamet si profectio
optimos codices minime comparas, sed ut quisq; à bi-
bliopola laudatus est fidem habes, ac prorsus qui hec
de libris mentiuntur prædam te faciunt, istisq; codicili
cauponibus pulchre partus es thesaurus. Nam quo pa-
tio dicti. Et tu queas dinoscere ueteres ac excimios, aut futilis
& putidos? nisi inde conicias q; arrosi sunt ac multili-
bus: qui enim credam liquido ac certo hæc te posse per-
missio. uidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perspectiam,
de te

ac tenere quecumq; Callinus pulcherrime, aut ille lau-
datus Atticus omni cura absolute descripscrunt, quid
binc tibi commodi redit hominum ineptissime? qui ne-
q; scriptorū speciem cōsideras, neq; profecto magis utē
scis q; cacus frui pueri uenustiss facie. Actu apertis
quidem oculis, & ad tedium usq; libris incumbis, &
nonnulla ualde festinata lectione percurris, ut sepe lu-
mina os antevertant: sed hoc non etiam satis est, nisi no-
ris uirtutem quoq; totius & uitia orationis, sensumq;
scriptorum intelligas, & quæ structura sit uerborū, et
quam ad certam quandā minimeq; fallacem amissim
cuncta autor exegerit, mox cernas, ambigua, syncera-
parum, ac concinna. Quid mihi respondebis, Num
haec nosse te cū nūq; didiceris? An uero sicue ille quon-
dam pastor aurum tamū à Musis, tu quoq; acceperisti?
Sed Helicona certe, ubi Musas habitare aiunt, non ita
es à pucro instructus, ut audieris opinor unquam no-
minari, & meminisse Musarum tibi religio est. Nam
cum pastore sane, quamq; aspero & multo sole deforma-
to non piguit has congredi, at qualis tu es? Quæso uero
te per Libanitiden, concede hoc mihi ut quedam tuorū
facinorum prætermittā, talis inquam, ne aspectum quā-
dem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua casum
sua sede eiscerent, ne Olmeum aut Caballī fontē, quibus
gregibus sane horūq; magistris sitim sedare pmisum
erat, os polluat. Nō credo te esse tā impudētē, tacite
in hmoi nimis quam es fortis, ut ausis affirmare bonis
literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uere

C proba

probatos codices tibi saceres familiares, uel quod hic si
bi preceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te
contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecutur
spes est, si ingentem librorum aceruum congesceris.
Prout de si hoc es animo, age conquire quicquid Demo-
sthenes ille orator etiam sua manuscripsit. Deinde Thu-
cydidis historiam, que octies huius oratoris industria
extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quae Athenis in
Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias, affixos ti-
bi ubiq; circumferas, num ideo eruditiores futurus? Si
cut enim adagio fertur, Simia est simia, etiam si aure-
um cultum gestet. Et librum quidem semper in manu
portas, legi q; semper aliquid, quorum tamen nihil pe-
nitus intelligis, sed asinus micas auribus lyrā auscultas.

Ab absur-
do.

Quod si librorum copia doctum redderet eum qui
comparasset, pretiosa profectio res erat, & uobis tan-
tum diuitibus propria, siquidem ueluti in foro paupe-
res nos super antibus daretur mercari, imo cum ipsi
bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distra-
hunc, doctrina & eruditione quis certet? quos tamen,
si rem spectes, inuenies haud multo te bonis artibus
præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nibil
ualent, quales merito sunt qui in honesti & turpis con-
templatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo
aut alterum codicē redi mercatus, isti diu noctuq; in
manibus uolunt: quid ergo cōmodi hic expectas? aut
cur non ipse cellulæ quoq; librariae docte tibi uidetur,
que tot ueterū autorum scripta cōplectuntur? Age
uero

uero, si non est molestū paulum quiddā responde, aut *Inductio*.
quia infantior es q̄ ut possis, saltē annue uel abnue ea *προσωρινή*.
Quae sum rogaturus. Quæso te sigs tibia canendi artis *Antmetus*
ignar? pr̄sū, forte sit nasciſ Timothei tibias, aut quas Platōica p̄
Ismenias ſep̄ talentis emiſ Corinthi, an ne arte infla- posito et lo-
bit, uel nullus iſus huic rei erit qui ſcīt uti nequit? Re- cupletādæ
Etc ſancte abnūſti. Nā neq; qbus Marſya Ⓛ Olympus orōni accō
ecinuerūt, hoc efficiāt, ut concinnū quiddā inspiret, q̄ modatiss.
nunq̄ didicerit. Verū ſigs Herculis arcus habeat, cum
Philoflettes non ſit q̄ ſolus tendere potuit, Ⓛ quod collū
maſſet ſigere, q̄ ſibi uidetur? Num q̄ facinus edat di-
gnum ſagittādi peritos Negas ratem gubernare igno-
rāns, Ⓛ q̄ nunquam equum cōſcendit, ille ſi pulcherri-
mā Ⓛ adnēſuſ uentorū, pcellarumq; impetus muni-
tissimā ſit nauē ſortitus, hic uero Centauro ſatū, aut ge *κόντρα*
neroſiſſimā noſ e quīum, utrūq; deriſum iri opinor, φόρη
quod neuter ſuis bonis uti poſſit? Annuis! Obſecro uero
hoc etiā condeſe, ſigs, uelut tu es, indoctus, infinitos fi-
bi libros acqrere laboreſ, cenſen aliud hoc ſuo factio, q̄
riſus Ⓛ iocos eruditis fakturūt Quid ceſſas annuere?
Nā argumentū clarum eſt, quiq; hoc ita fieri cernunt, *Narratiū-*
uulgarū illud haud dubie inclamat: Quid cani cum bal- culæ ſeu ſe-
neo? Fuit non ita multo ante in Asia uir opulētus, cui *βγῆ μαρτίου*
calamitofo caſie, cū per niuē iter ſaceret, putrefactus ē Ⓛ pro re
frigore uſtulis uterq; pes deperierat: ille tam mīſera- *nata artifi-*
bilem fortunam expertus, infelicitatem ſolari cupi- *ciosiſſ.com*
ens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac cal- paratiōes.
ecis induit, undiq; ſcrūſ inmixus incedere gaudebat.

C ii Vbi

Vbi hoc insuper deridiculum comminiscetur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura etat summa mercari, ut ita calceis speciosiss. ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero bis assimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis ac ficalneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer recte possit ingredi. Et quoniam inter alios tuos dices, Homeri poesin se penumero repositam esji cerne re, accepto aliquis libro legat tibi secundum illados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, praeter quam qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portento corpore, qui isthic concionatur, Thersutes est. Ille inquam huins modi, si adeptus sit Achillis arma, putas ne propter ea fortem iuxta ac decentem futurum, qui & flueum transfiat, & alucum turbet trucidatorum Phrygum cruore: occidat post Lycaona & Asteropaeum, Hectorē, cum ne Melie quidem pondus humeris sustinere queat. Negabis opinor ac potius dices, dum post chipeū claudicaret, mox humili procumberet, impav armorum oneri, si quando sublato capite e galea prospectaret, siros istos intorros oculos, deinde lorice subiecto gibbo uelut tuberes, & ocre arum dum in terra repū tractus: hec inquam dices risum omnibus motura, & ipsum de honestaturum primum panoplie opificem, deinde etiam dominū. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progredaris, cuius aluta purpurea, bullulae auree sunt: at tu barbara nocte legis, de formans

formans & carentis scriptoris dignitatem. Hec Amplifica
cum facere te uident, non solum cruditi ridere solent, sed tio.
tui etiam assentatores, quorum consuetudine unice ob
lectaris, auersisse intuentes à cachinno minime absti-
nent. Age uero, narrabo tibi quod Pythijs gestu me-
moratur. Tareminum quendam Euangelum apud Ta-
reninos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inus
sit cupido uincendi Pythia: ubi que nudi certamina in-
cunt, non posse fieri ut superior euaderet, quippe q ne-
q robore nec pedum uelocitate esset præeditus, facile co-
gitauit. Verum cithara & carmine omnibus præmia
præcepturum esse, persuaserant pestes istæ quas apud
se fouebat, laudantes & applaudentes ad exilis. que-
q cantus strepitum. Itaq; uenit Delphos ueste auro in-
signi, & corona aureis lauri folijs plexa, splendens, hæc
uero etiam smaragdis lauri fructuæ equalibus uariegra-
tata. At cithara, uisu mirabile, apparatu diues,
ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis pas-
sim ornata, suisq; locis, Musarum, Apollinis et Orphi
imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tene-
bat. Iam autem uenerat dies quo in theatrum erat
descendendu, conuenient tres certaturi, obtigitq; sors
Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post
Thespin Thebanum, qui non male suas partes egerat,
auro, smaragdis, beryllis, bryacintis totus collucens;
ipsi: purpura que auro contexta uisebatur, commen-
dabat hunc cultum mirifice: quibus cum iam stupentes
redidisset, ac noua quadam & incredibili spe reple-
C iij set

set spectatores, cum omnino iam & cithara pulsare et
accinere esset necesse, personat agreste quiddam, incrustisq;
& incompositum, simul dum immo dicte cithara incre-
pat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat
& solutus, ita ut ab omnibus qui aderant ridetur:
sed ludorum præfecti, offensib[us] omnibus temeritate, loris
cesum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum
erat spectaculum, aureus ille Euangelus cum per medi-
am scenam traheretur, ab his querbera infligebant,
lachrymans, crura plagiis cruentus, humi interim collu-
gens delapsos dum una uapulat cithara annulos. Exi-
guo autem temporis spatio interposito, prodit Eumelus,
quidam Eleus, peruetustam citharam afferens, cuius
liguei erant clavuli, ipse uestem indutus uix una cun-
sero decent denariorum pretij. At ille & bellum ede-
bat carmen, & rite sicut ars poscebat, chordas feriens
modulabatur, itaq; & uictor abibat, præconis uoce p-
clamatus. Ridens interim Euangelum, qui nequicquam
cithara ac annulis istis se ostentasset. Et aiunt sic suis-
se allocutum: Asured lauro redimitus es Euangele, &
quid n[on] opibus enim uales: me uero quia pauper sum,
Delphica oportet esse contentum: ueruntamen hoc co-
modi tuus tibi ornatus peperit, quod cum nemine tui
misereat, oderint omnes istas tam inepit superfluas de-
licias. Mirum uero ni pulchre tibi cum hoc Euangelo
conuenit, quatenus ne tu quidem spectatorum cachinnos
quicquam moraris. Arbitror autem non intempestiuum es-
se, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem. Cum Or-
pheus

pha Thressae mulieres dilaniasset, feruit caput uatis
una cum lyra, cum primum Hebrus excepisset, in Ni-
grum pontum eiectum, atq; ita simul natasse caput ac
lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canete,
hac uentes chordas percellentibus aptos materie faci-
te modos, donec ad Lesbum appellerentur, ubi incole-
stilibus utrisq; creptis, caput sepulchro considerunt,
lyra autem suspendunt in templo Apollinis: in quo
cum bene longum tempus fuissest asservata, multis an-
nis post Neanibus Pittaci tyranni filius, cum que de ly-
ra narrabantur audisset q; bestias hac demulcisset Or-
pheus, plantas & saxa mouisset, quodq; ipso iam ceso
tamen pondas latu nemine modulante resonasset, ca-
pitur incredibili amore habendi hanc: quare ingenti pe-
cuniarum ui corrupto sacerdoti persuadet, Orphei ly-
ram, alia supposita, sibi det: qua accepta parum tutum
ratus interdui hac in urbe ludere nocte, sinu occultam
effrens, solus in suburbe pergit. Quo ubi uenit, ly-
ram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans sto-
lidus & imperitus artium iuuenis fore, ut diuinum ali
quod carmen percussae fides redderent, quo cunctos p-
moueret, & animi affectus quo uellet traheret, ut hoc
nomine beatus haberetur, Orphei musices haeres. Di-
bec agit, vicini canes strepitu, qui eo loco erant pluri-
mi exciti, coeunt, ac infelicem ipsum citharœdum decer-
punt, quod ipsum solum cum Orpho commune habu-
it, postquam canes adduxerat. Manifestiss. igitur ostens
sum hoc exemplo est, non lyram esse que homines &

C iiiij seras

ferat lenierit, sed artem ac eam que præ alijs excellentia mater, Orpheo conculerat, lyra nihil à quibus suis barbitis differente. Quorsum uero attinet Orpheus tibi aut Neanthum proponere, cum nostra etate uixerit, & ni fallor, adhuc superstes est, qui Epicleti stocca lycnum fictilem trecentis denarijs mercatus est: sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam legisset, mox Epicleti sapientiam somniaret, & similis se ficeretur admirando seni. Sed nuperrime alius quis piam Prothei Cynici baculum, quem cum in flammanum insuluit reliquerat, emit talento custoditq; etiamnum inter reconditas ac charissimas opes habet, ostentatq; non secus ac Tegeat & Apri calydonij tergus, & Thebani os sa Geryonis, & Memphis & Isidis capillum. At ille tam boni possessior, ipsum se quoq; stultitia & turpitate superauit. Videntq; posse res tuæ habeant, & quod Caluarie fusile opus sit: Ego uero etiam Dionysii quondam scripsisse tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquam nimius elegans aut magis ridiculum: quia cum deditset legendas Philoxeno, nec ille adulari posset, sed salibus incessanter scriptorem, si penumero in lapidinias conicclus est. Cum autem Dionysius contemni se, & uulgo fabulam esse compresisset, nulli operæ ac impensa pepercit, ut Aeschyli pugillaribus quibus sua poemata describere fuerat solitus potiretur, quibus acquisitis, iam se plenum ex Aeschyli ceris numine, & plane attonitum putabat. Et tamen in his ipsis longe absurdiora scribebat, qualc; est doricum illud:

τηρη ἡ στονοδίος γυνή. Et iterum: οὐδεὶς γε Ήτι diligē-
τείναι χρεῖ μηράπτωλεσα, nam hoc quoq; inde ter confide
sumptum est. Et hoc, αὐτοῖς γαρ ἵμπούζοντος τὰ quantā
μωσοὶ βέγοτθεν. Hoc tamen postremum non parū puritatem
recluis in te quadret q̄ Dionysium, & proprieatātē sermōis ex-
inaurare debebas. Nam quae obsecro quid consequendi igat à scri-
ffes est q; libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non de- ptore Luc.
cet res ecas, croco pīgis, & polis cedro, omīnis pellibus, q̄ cur ista
bullularis infigis, sic agis tanquam fructum iride perce- reprehen-
pturus, & factus es scilicet uelxemēter ex hoc mercatu dat potiss.
mellor, q̄ppē q̄ sic loqueris, ac potius qui pīscibus magis ultimū uer-
es mutuz: ut am autem qualem uiuas, dictu secundum est: sicutū uix
hoc certe aiunt, tuam illam obsecnitatem extreme o- græcc do-
diffe uniuersos: quod si librorum hec esset culpa, fugiēt̄. aliq̄
dum ab eis erat q̄ maxime procul. Duo aut̄ cū sint opinor, ui-
que à ueteribus scriptoribus petas, dicendi uirtutem, derit.
Et honeste uiuendi rationes, dum quae bona sunt imita-
ris, que mala decuitas: quando neutrum spectatus es, qd
aliquid comparasse dicemus te q̄ ludum muribus et tine-
is habitaculum, ac seruis, si negligentiores in codici-
bus cur andis forte suerint, uerbera. Sed quod sum Argumen-
nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam tū inscius
afferat, si quis forte fortunatae conspicatus, sicut ferē cer-
ni amas, habentem in manu librum, roget, autor quis
sit, orator, historicus, poetas. Ac tu ex inscriptione do-
ctus, apte dieas quæsum: postea, ita ut sit dum sermo
familiaris progreditur sepe longius, ille laudet aliquid
aut̄ accuset scriptorum: tu uero nō habeas quod respon-

c v dcat.

XII
Mjla.

Interroga
tio.

απόφα
σις

deas, nonne optes tum ut tibi tellus debiscat, qui in tua
perniciē uelut Bellerophontes codicē attuleris. De-
metrius Cynicus cum Corinthi cōspexisset incruditum
quendā pulcherr. librū legentē, opinor in Bacchis Eu-
ripidis locum, ubi nuntius Penthei fatum & factū Aga-
ues exponit, arreptum codicē laceravit. Satius est, in-
quiens, semel à me q̄ à te toties dilaniari pentheat. Sci-
re aut̄ peruelim, q̄ ego nulla quantūvis diligentia animi
cognitione assequi possum, cuius rei gratia tanto stu-
dio in hoc furosis uersatus. Nam fructus aut usus cau-
sa nemo putare queat, q̄ te uel mediocriter nouit. Non
certe magis quam si calvus pectinem emat, aut specu-
lum cactus, aut tibicinē cōducat surdus, scortumue sp̄a-
do, uel nauem q̄ nullum mare propinquum habet, aut
governator aratum. Sed fortassis hac re tuas opes
iactas, dum palam facis etiā in res tibi nihil utiles, ex
immensis diuitiis esse quod insumas. At enim, quantum
ego q̄ & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te lo-
cupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; ma-
la subingess̄, iamdiu uenium libris datis, fame tibi
suiſet percundum. At fieri pot, ut nunc deinceps
edco libros undiq; accumules, quo fidem facias assentā-
toribus tuis, quos audis quotidie pr̄dicantē te nō mo-
do bellum & amabilem rhetorem, sed sapientē quoq;
& hisloricum, q̄ secundum non inueniat. Fertur quo
q̄ orōnes quādā te in coniūcis ex more recitare, ac
illius terrestrium ranarum iñstar, stibundas exclama-
re, nec potare nisi prius clamore diffidatur. Nam ne-
scio

scio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui
vix credis, sicut illud nuper te uni cuiuspiam regi assimilē,
quemadmodū Pseudalexander quondam ac Pseudophili-
ppus, & superioribus annis Pseudonero, & qd alij hoc
modo mentiti sunt. Nec mirum est hominem insul-
sum te ac stolidum sic affici, & letifica uehi, aut illius
regis incessum, uultum, habitum deniq; totum studere
imitari, gaudcreq; siq; te huic cōferat. Quid hoc mirū
inquam, quando etiā Pyrrhus Epirotæ alioq; uit clarissi-
mus, dicitur ita ab assentatoribus suis corruptus, ut
se Alexandro illi similem arbitraretur? quanquam isto
rum sacrilegorum opus palam erat oībus. Nā Pyrrhi
quoq; imagines iam circūferebantur, tamen ille in hoc
emeras expressam Alexādri figurā. Hac tenuis equi-
dem cōtumelia affeci Pyrrhum quod tecū comparaui,
uerū quod super pulchre inter nos cōuenit. Nam Pyr- & φρειδ
rhus postquā ita esse in animū induxerat, nemo erat μός
qm̄ diuorsum uel sentire uel loq uellet, donec uetula
quædā eius Larissa hospita, id quod res erat plocuta,
uesanīa hoīs repressit. Ille enim cū Philippi, Perdicce,
Alexandri, Cassandri, aliorumq; regum Macedonum
imagines p̄tulisset rogauit, cui nā ex iis simillimus ui-
deretur, oīno p̄ certo habens fore ut Alexandro p̄nun-
tiaret. At illa diu contata, tandem Batrachioni inquit,
erat enim quidā in urbe cocus Batrachio nomine, Pyr-
rho per quam similis: tu quoq; quē exhibitoricis cymce
diu referas, tacere malo, sed qd uniuersi dicāt, ingēnit
correpū infania, q illā imaginē tibi conuenire putas,
hoc

Georgic
mōs.

hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si tam nullius artis
pictor cum sis, uiris eruditiss. & quari te postulas, ijs si-
dē habens qui hoc nomine te laudibus efferrunt. Quor-
sum uero haec nugas, cum causa sit in pmpetu iſlius tui
librorū coaceruandorum studij, tamē si qui meus ē ſtu-
por nunc denū animaduerti. Nam quod opinarc, pri-
dem uer hoc inuenihi, id eoq; in magnā ſpem erelutes,
regem intelligentē uirum & in primis amantē docto-
rum, poſtq; adiiccyū q; des operam libros plurimos ha-
bere, in nulla plane re tibi defuturum. Verū heus
mollieſe, an tu putas tantum manū agor & oculis re-
gijſ offusum, ut cū hęc audiat, non etiam habeat com-
perciū qualis tu & diurne uite ratio, que conuiua, cu-
i in ſmodi noctes, quales, et quibus cū consuetudinē agas:
anneſcis multos regibus eſſe & oculos & aures: &
que tu facis adeo latent nemine, ut & ſurdis & cæcis
ſint cognitae. Atq; uinā loquentē poſſemus audire, ac
lauantē daretur cōtueri, quanq; quia aliter putas, non
attinet te in publico uelibus exutis cerni, nec enim ſer-
uit uī tacebū, que noctū indigna relatu facinora edis.
Reponde igitur mihi hoc quoq;, ſi Bassus ille noſter fo-
plista, aut Battalus tibicen, aut iſte Sybarita cymedus
Hemileon, qui nobis præclaras illas leges cōdidit, quē
admodū omni ſpurceti genere ſurere oporteat, ſi iſtorū
iniquū unius aliq; leonina pelle circumdatuſ, clauā manu
tenēs prolecanubulet. Quid? Hercule ne existimas qui-
bus obuiā factus ſu habituros, nō equidē opinor, ut ma-
xime olliſ forte cæciuāt, ſexcentia enim ſunt que: repu-
gnant

Quant, incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fuscus, unguenta quibus uos solletis excolere, & omnino scut in puerbio est. Catus sepius elephantis sub aliis absconderis quoniam cunctis. Nam cum leonina pellis hunc non occulat, cum speras libello cōtestus posse latere? Sed si rī nequit quin te p̄dant alii illa uestri indicet. In summa ignorare te uidco, quod bonā & splendida famā non ab illis librorum insitioribus, sed a seipso & quotidiane uite modo petere cōueniat. An uero cōfidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticū & Callimachū libyarios? eaque putes, sed se uos homines p̄dituros te, sed disseruant ac ad extremā paupertatiē redacturos. Que nūc tandem modestiore ac magis cogitante par erat iſlorum codicū unī cuiusq; ex cruditis copiā facere, simulq; ex ista nuper extructa domo migrare, ijs etiā apud quos mancipia prostant, reddere partē saltē multorum debitorū. Etenim his duobus praecipua collocasti operā, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos & robustos. Proinde cōsidera, quā sit res aurea consilii. Nam meo quidē iudicio rectiss. suerit, si missa feceris ea que nō magnopere ad te pertinet, ac illū alterū morbi curaris. Et pro iſis ministris (sic tamen, ut ne ppetua empione res domesticā deficiat) adhibueris ignuos aliquos, quibus ne integrū quidem sit (quando nihil accipuum) p̄firre omnia, quae uos inter comesandū designatis. Qualia nuper pūsio tuus obsecratis, de te mane domo egrefi, narrabat, etiā signa ostendēs feceris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quā indigne tulerim, &

*

mix

tāx manus cōtinuerim, iratus tui causa, maxime cum
unū atq; alterū adduceret cōfirmaturos quae dixerat,
qui et ipsi eadē multo sermone declamabāt. In hos er-
go usus reconde argentū, bone uir, ut domi tuto ista p-
petrare possis. Nam quis nūc deinceps ab istis qbus te
assuefecisti retrahat nō facile cessat canis corū rodere
ubi cœpit. At illud alterū, ne in posterū libros cōmer-
ceris facile obtinebitus. Doctus es, sapiens es: quieqd
uspiā antiquitatis extat, hoc tibi mō non in summis la-
bris natat, omne orōnis artificiū, uirtutē, uirtua, dīctio
nū atticarum usum, ac planē scitus es, et in oī scientia-
rum genere primus, ob libroruī accruiōn. Nam qd ue-
tat etiā me tibi ciconiā pīñsere, quādo decipi te iuitat.

Interroga- Ego uero perq; uelim fieri abs te certior, cū tot tibi li-
tio distribu bri sime, quibus potiss. te occupes, Platonis, Antiphonis,
Antilochi, Hippoclaṭis? aut spretis his magis rhetores
in manibus habes, Aeschini orōnem aduersus Timar-
chum? An uero iam ante hæc oīa tibi sunt clara, nec ē
cur legas? At in Aristophane et Eupolide totus es? Scis
Baptas? percurristi totā fabulā. Num alicubi tetigit te
poeta, nūc ubi puduit te agniti flagiti? Hic at iterum
miramur, quali anō, quidibus manib⁹ libros uerſe? **Quando?** nū interdiu, quod nemo unq; facere te uidit?
At noſtu? An cū istis alijs es int̄tus? aut ante uestra ex-
ercitia, que nisi cū caligine terra est obducta, aggredi
nō ausis? Missos uero fac libros ac tuā rem potius cu-
ra, quanq; hoc quoq; indignū est, debueratq; Euripidis
P̄edrā saltē uereri, que mulieribus succenset ac inq:

Nud

Nullas tenebras expatuerunt cōscias, Neue ædiū uocē
latebræ edat, timet. Qd si oīno decreuisti tuomorbo
blandiri, age abi mercare libros, domi conclude, fruere
partorū bonorū glia hac scilicet cōtētos: caue uerotā-
gas aut lecturus aliqd aperias: ne sit in ore tibi ueterū
aliqua orō aut poema nihil male de te meritorū. Non
sum nescius hæc frustra à me disputationi, & nugas esse
meras, iuxta adagionē: Aethiopē lauare. Nā tu nō ces-
sabis libros coemere, cū aberuditiss. qbusq; rideberis, q
bus nō hoc agitur ut libri niteat & magnifici sint, sed
ut utiles uerbis & sentētijs uerborū. An uero speras
ista opione tuā inscritiā posse occulere, & codicū multi-
tudine pmonere uulgus? Nescis at q. imperitiss. medici
idē faciūt, q eburneis uirgulis & uasculis qbus sanguinē
eliciunt argenteis, scalpellis q; auro insignibus super-
biunt: cū uero horū iā usus ē, ne in manu qdē recte ca-
pere sciūt. Alius at qspiam in mediū plato phlebotomo
rubigine quidē ambesum, sed bene acutū, & grū morbo
leuat. Sed ut tuarū rerū magis iocosam faciā cōpara-
tionē, ad hos mihi consores aspice, & inuenies eos q ar-
tifices optimi sint, nouacū tantū ac forpicē & medio suo more
tre speculū habere. Sed ignari artis, etiāsi infinita spe- celebri &
cula et forpices, pponat, nō tamē latere oēs q. nihil cal scito diclo,
leat tōforiae. Acciditq; hoc risu digniss. q. pleriq; apud sicut uere
uincinos tondet, corā ipsorū speculis comūt. Et tu alij q. oēs sermo-
dem cui usus esset, cōmodare librū certe posses, ipse uii nū suorum
nō potes, tāetis nulli cōmodasti unq; facisq; hoc tamū particulas
quod canis in præsepi, q cū hordeo non uescatur, equū solet
tamen uolentē pasci haud sinit.

FINIS.

Claudit

Venit la Afr. de 118